«РАСЛЫЙМ»

Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасары – Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министры

_______________ Э.Н. Фәттахов

"_7_" _ноябрь_ 2016 нчы ел

ТАТАР ТЕЛЕ

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына татар теленнән бердәм республика тестын үткәрү материалларының күрсәтмә варианты

Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан әзерләнде

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына татар теленнән бердәм республика тестын үткәрү материалларының күрсәтмә вариантына аңлатмалар

2017 нче елгы бердәм республика тестын үткәрү материалларының күрсәтмә варианты белән танышканда, шуны истә тотыгыз: тәкъдим ителгән биремнәр 2017 нче елда тест үткәрү материалларының вариантлары ярдәмендә тикшереләчәк эчтәлекнең барлык элементларын чагылдырмый. 2017 нче елгы бердәм республика тестында тикшерелергә мөмкин булган эчтәлек элементларының тулы исемлеге татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучылары өчен бердәм республика тестына әзерлек дәрәҗәсенә куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторында тәкъдим ителгән.

Күрсәтмә вариант катнашучыга һәм киң җәмәгатьчелеккә бердәм республика тесты материалларының структурасы, биремнәр саны, аларның формасы, катлаулылык дәрәҗәсе турында фикер йөртергә мөмкинлек бирә. Бу варианттагы киңәйтелгән җавап бирүне таләп иткән биремнәрне үтәүнең бәяләү критерийлары җавапның тулылыгы һәм дөрес язылышы таләпләре турында күзаллау тудыра.

Күрсәтмә вариант материаллары чыгарылыш сыйныф укучыларында бердәм республика тестына әзерлек осталыгын булдырачак.

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына ТАТАР ТЕЛЕННӘН бердәм республика тесты

Демоверсия

Эшне үтәү өчен күрсәтмә

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының 9 нчы сыйныфын тәмамлаучы укучылар өчен, татар теленнән бердәм республика тестына 2 сәгать 30 минут (150 минут) вакыт бирелә. Тест биремнәре 3 бүлектән тора.

Беренче бүлектә 2 тапкыр **тыңланган** текстның кыскача эчтәлеге (изложение) языла. Ул 2 нче номерлы җавап бланкында эшләнә.

Икенче бүлекне укучылар **үзләре укыган** текстка нигезләнеп башкара. Ул 9 биремнән тора (2-10 биремнәр). 2 – 3 нче биремнәрне үтәгәндә, дөрес җавапны тәкъдим ителгән 4 варианттан сайлап алып, 1 нче номерлы җавап бланкына бер цифр белән язарга кирәк. 4 – 10 нчы биремнәргә җавапларны укучылар мөстәкыйль рәвештә формалаштыралар. Әлеге биремнәргә җаваплар сүз яки цифрлар белән 1 нче номерлы җавап бланкына языла. Ялгышкан очракта, аны пөхтә итеп сызып, янына дөрес җавапны язарга була.

Өченче бүлектәге биремне укучылар 2 нче бүлектәге текст буенча башкаралар. Эшли башлаганчы, тәкъдим ителгән (11.1 һәм 11.2) биремнәрнең берсен сайларга һәм үз фикереңне дәлилләп, эзлекле рәвештә киңәйтелгән җавап бирергә кирәк.

Тест биремнәрен үтәгәндә, орфографик сүзлекләрдән файдаланырга рөхсәт ителә.

Караламадагы язулар тикшерелми!

Биремнәрне тәкъдим ителгән эзлеклелектә эшләргә киңәш ителә. Җавап бирергә авырсынган бирем очраса, аны калдырып, башкаларын эшли торыгыз. Вакыт калса, аларга яңадан әйләнеп кайтырсыз.

Үтәлгән биремнәр өчен куелган баллар бергә кушыла. Мөмкин кадәр күбрәк биремгә дөрес җавап биреп, югарырак балл җыярга тырышыгыз.

Сезгә уңышлар телибез!

I бүлек

Текстны тыңлагыз һәм 1 нче биремне 2 нче номерлы җаваплар бланкында эшләгез. Башта биремнең номерын, аннары изложение текстын языгыз.

1 Текстны тыңлагыз һәм кыска изложение языгыз. Текстны тыңлагач, микротемаларны билгеләгез. Тулы текстның һәм андагы микротемаларның төп эчтәлеген бирергә кирәклеген истә тотып эшләгез. Изложениенең күләме **50 сүздән** ким булмаска тиеш. Изложениене чиста һәм танырлык итеп языгыз.

Коймадагы кояш

Койма тактасына сары буяу белән буяп ясалган Кояш күк йөзендәге кара-кучкыл болытларга дәште:

- Әй, болытлар, күрәсезме мине? Мин – Кояш! Мин кояшларның да кояшы!

Коймадагы Кояш бөтерелә-бөтерелә чыркылдаган Чыпчыкка дәште:

- Әй, чыркылдык, күрәсеңме мине? Мин – Кояш! Кара миңа, соклан! Миңа һәр кеше сокланып карый.

Кара-кучкыл болытларга коймадагы кояшның шулай әрсезләнеп шапырынуы ошамады. Алар шыбыр-шыбыр яңгыр яудыра башладылар. “Бу – мин... мин...” – дип бытылдаган Кояшны яңгыр тамчылары коймадан күз ачып йомганчы юып төшерде.

Яңгыр туктагач, күктә чын Кояш – җылы, нурлы Кояш пәйда булды. Җирдәге үләннәр, агачлардагы яфраклар яшелләнеп, яшәреп киттеләр. Чәчәкләрдән хуш исләр таралды. Яңгырдан куркып качкан Чыпчык та оясыннан чыгып чыркылдарга тотынды.

Беркем дә коймадагы Кояшны телгә алмады.

(Нәкыйп Каштан)

Нәкыйп Каштанов Фәсхетдин улы (1942) – язучы, шагыйрь. Балалар өчен дә шигырьләр, проза әсәрләре иҗат итә. Укучыларга “Шәһәргә килгән Аю”, “Айгөлнең туган көне”, Ак күгәрчен күктә уйный” кебек мавыктыргыч китаплары белән таныш. Ул – 2000 нче елдан Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы.

II бүлек

Текстны укыгыз һәм 2-10 нчы биремнәрне үтәгез.

1) Степан Игнатьевич безнең дөнья хәлләре, илебездәге яңалыклар белән ни дәрәҗәдә таныш булуыбыз, бу өлкәдә ничегрәк фикерләвебез белән кызыксынып тора иде. 2) Үзе ул бик күп белә, безгә төрле кызыклы нәрсәләр, халыкара хәлләр, дөнья яңалыклары сөйли. 3) Без нинди әдәби

китаплар укыйбыз, нинди газета-журналлар белән танышып барабыз, шул хакта да белешеп-сорашып торырга онытмый иде.

4) Ул безгә Бөек Ватан сугышы батырлары турында сөйләргә ярата иде. 5) Шулай без Брест крепостен саклаганда искиткеч батырлыклар күрсәткән якташыбыз майор Петр Гаврилов турында белдек. 6) Степан Игнатьевич безгә Зоя Космодемьянская, Лиза Чайкина, Олег Кошевойлар хакында күп сөйләде. 7) Һәрберсенең гомере үзенә бер соклангыч һәм тетрәндергеч тарих иде аларның... 8) Ә җәлилчеләр! 9) Безне барыннан да ныграк дулкындырганы Муса Җәлилнең “Моабит дәфтәрләре” булгандыр.

10) Бу әңгәмәләр безнең күңелләребезне торган саен ныграк яулый барды. 11) Гаҗәеп җылы, кызыклы очрашуларга, әдәби кичәләргә әверелеп китте. 12) Алар безнең өчен чын тарих, әдәбият дәресләре булдылар. 13) Степан Игнатьевич безнең өчен кызыклы әңгәмәче, түзем, игътибарлы укытучы, тәрбияче иде.

(Резеда Вәлиева)

Резеда Вәлиева (1930) – шагыйрә, язучы. 1960 нчы елда “Минем дусларым” дигән беренче шигырьләр җыентыгы басылып чыга. Шуннан соң “Калган эшкә кар ява”, “Әниемә бүләгем”, “Дәү әнигә барабыз” һ.б. бик күп шигъри китаплары дөнья күрә. Шагыйрә тәрҗемә өлкәсендә дә актив эшли. Татар балалары Л.Воронкованың “Дәү апа”, С.Михалковның “Дустым белән икебез” һ.б. әсәрләрне аның тәрҗемәсендә укыйлар.

2 – 10 нчы биремнәрнең җавабы сүз яки цифр булырга мөмкин. Башта җавапны текстта күрсәтегез, соңыннан 1 нче номерлы бланкка <u>буш ара калдырмыйча, тыныш билгеләрсез, башка өстәмә символларсыз</u> күчереп алыгыз. Һәр хәрефне һәм санны, бланктагы үрнәктә күрсәтелгәнчә, аерым шакмакка языгыз.

2 **Киң әйтелешле [о] авазы кулланылган җөмләне күрсәтегез.**

1) Ул безгә Бөек Ватан сугышы батырлары турында сөйләргә ярата иде.

2) Һәрберсенең гомере үзенә бер соклангыч һәм тетрәндергеч тарих иде аларның...

3) Безне барыннан да ныграк дулкындырганы Муса Җәлилнең “Моабит дәфтәрләре” булгандыр.

4) Бу әңгәмәләр безнең күңелләребезне торган саен ныграк яулый барды.

Җавап: ________________ .

3 **Күчерелмә мәгънәдәге сүз кулланылган җөмләне күрсәтегез.**

1) Үзе ул бик күп белә, безгә төрле кызыклы нәрсәләр, халыкара хәлләр, дөнья яңалыклары сөйли.

2) Ул безгә Бөек Ватан сугышы батырлары турында сөйләргә ярата иде.

3) Безне барыннан да ныграк дулкындырганы Муса Җәлилнең “Моабит дәфтәрләре” булгандыр.

4) Степан Игнатьевич безнең өчен кызыклы әңгәмәче, түзем, игътибарлы укытучы, тәрбияче иде.

Җавап: ____________ .

4 **4 – 9 нчы җөмләләрдән ике тамырдан һәм бер ясагыч кушымчадан торган сүзне табып языгыз.**

Җавап: ______________ .

5 **1 – 9 нчы җөмләләрдән чагыштыру дәрәҗәсендәге рәвешне табып языгыз.**

Җавап: _____________ .

6 **13 нче җөмләдән *мөгаллим* сүзенең синонимын табып языгыз.**

Җавап: ______________ .

7 **1 – 9 нчы җөмләләрдән иярченле кушма җөмләнең номерын языгыз.**

Җавап: ________________ .

8 **Түбәндәге җөмләдә барлык тыныш билгеләре номерланган. *Тиңдәш аергычлар* арасына куелган тыныш билгесенең номерын языгыз.**

Степан Игнатьевич безнең өчен кызыклы әңгәмәче[1], түзем[2], игътибарлы укытучы[3], тәрбияче иде[4].

Җавап: _____________ .

9 **Түбәндәге җөмләдә барлык тыныш билгеләре номерланган. *Аныклагыч* алдыннан куелган тыныш билгесенең номерын языгыз.**

Чыркый[1], ял итәргә вакытым булмады быелгы җәйне[2]: төннәрен тычкан аулыйм[3], көндез черем итеп алам да яңа оя ясыйм[4], шулай эш[5], мәшәкать белән нурлы җәй үтеп тә киткән[6].

Җавап: _____________ .

10 **4 –13 нче җөмләләрдән *кире сүз тәртибе* кулланылган җөмләнең номерын языгыз.**

Җавап: _____________ .

Барлык җавапларны, тестны үтәү өчен күрсәтмәдә әйтелгән

тәртиптә, 1 нче номерлы бланкка күчереп язарга онытмагыз.

III бүлек

2 нче бүлектә укылган текстны файдаланып, 11.1 һәм 11.2 нче биремнәрнең <u>бары тик берсен генә сайлап алып</u>, 2 нче номерлы бланкта биремне үтәгез. Яза башлар алдыннан сайланган биремнең номерын күрсәтегез.

11.1. Степан Игнатьевич безнең өчен кызыклы әңгәмәче, түзем, игътибарлы укытучы, тәрбияче иде. - җөмләләрендә әйтелгән фикерләрне ничек аңлыйсыз? Шулар турында языгыз. Фикерегезне раслау өчен, укылган тексттан **2 мисал** китерегез. Файдаланган җөмләләрнең номерларын языгыз яки тексттан цитата китерегез.

Сочинениенең күләме **50 сүздән** дә ким булмаска тиеш.

Сочинениене чиста һәм танырлык итеп языгыз.

Укылган текстка таянып язылмаган эшкә билге куелмый.

Бирелгән текстны күчереп яисә аның эчтәлеген аңлатмаларсыз язган өчен ноль балл куела.

11.2. Батырлык төшенчәсен ничек аңлыйсыз? “Батыр үз халкын яклый” дигән әйтем бар. Ә сез бу турыда ничек уйлыйсыз? **“Батырлыкта матурлык”** темасына сочинение языгыз. Фикерегезне раслау өчен, укылган тексттан **1 мисал**, үзегезнең тормыш тәҗрибәсеннән **1 мисал** китерегез.

Сочинениенең күләме **50 сүздән** дә ким булмаска тиеш.

Сочинениене чиста һәм танырлык итеп языгыз.

Укылган текстка таянып язылмаган эшкә билге куелмый.

Бирелгән текстны күчереп яисә аның эчтәлеген аңлатмаларсыз язган өчен ноль балл куела.

Татар теленнән бердәм республика тестын бәяләү системасы
Кыска изложение (1 нче биремне) тикшерү һәм бәяләү

1 нче таблица

Кыска изложение өчен текст турында белешмә	
Абзац номеры	**Микротемалар (мәгънәви кисәкләр)**
1	Кояш күк йөзендәге кара-кучкыл болытларга һәм чыпчыкка дәште.
2	Болытларга кояшның әрсезләнеп мактануы ошамады.
3	Яңгырдан соң табигать яшәреп китте.
4	Беркем дә коймадагы Кояшны телгә алмады.

2 нче таблица

№	Критерий	Балл
ИК1	**Изложение эчтәлеге**	
	Укучы тыңлаган текстның эчтәлеген тулы ачкан, анда яктыртылган **барлык** мәсьәләләр язмада урын алган	2
	Текстның эчтәлеге ачылган, **әмма** бер микротема төшеп калган (яки өстәлгән)	1
	Текстның эчтәлеге ачылган, **әмма** бердән артык микротема төшеп калган (яки өстәлгән)	0
ИК2	**Башлангыч текстны җыйнакландыру**	
	Укучы текстның гомуми эчтәлеген бер яки берничә алым белән кыскарткан, җыйнакландырган	3
	Бер яки берничә алым белән текстның ике микротемасын җыйнакландырган	2
	Бер яки берничә алым белән текстның бер микротемасы җыйнакландырылган	1
	Текстны җыйнакландыру өчен бер алым да **кулланылмаган**	0
ИК3	**Изложениенең мәгънә бөтенлеге, бәйләнешле сөйләм һәм аның эзлеклелеге**	
	Укучының эшендә мәгънә бөтенлеге, сөйләмнең бәйләнешле һәм эзлекле булуы күзәтелә: - логик хаталар юк, эзлеклелек бозылмаган; - текст кызыл юлларга дөрес бүленгән	2
	Эштә мәгънә бөтенлеге, сөйләмнең бәйләнешле һәм эзлекле булуы күзәтелә, **әмма** бер логик хата бар **яки** кызыл юлны билгеләүдә бер хата бар	1
	Эштә коммуникатив (аралашуга караган) мәгънә сакланган, **әмма** бердән артык логик хата **яки** кызыл юлны билгеләүдә ике хата җибәрелгән	0
ИК1-ИК3 күрсәткечләре буенча изложение өчен җыела торган иң югары балл		7

II бүлек
2 – 10 нчы биремнәрне тикшерү

Икенче бүлектәге һәр биремгә дөрес җавап биргән өчен укучыга **берәр балл** куела. Җавап ялгыш булса яки бөтенләй булмаса, **0 балл** куела. Икенче бүлектәге 9 тест биременә дөрес җавап биргән өчен укучы җыярга мөмкин булган **иң югары балл – 9**.

3 нче таблица

Биремнәр	Җаваплар
2	3
3	2
4	искиткеч
5	ныграк
6	укытучы
7	3
8	2
9	2
10	7

III бүлек
11 нче биремне тикшерү критерийлары
11.1 биременә җавап түбәндәге критерийлар буенча бәяләнә.

4 нче таблица

№	Текст эчтәлеген анализлауга бәйле темага язылган сочинениене (11.1) бәяләү критерийлары	Баллар
C_1K1	**Тексттан алынган кисәкнең мәгънәсен аңлау**	
	Укучы тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген дөрес аңлаткан. Аңлатмада хаталар юк.	2
	Имтихан бирүче тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген гомумән дөрес аңлаткан, **ләкин** аңлатмада 1 хатасы бар.	1

	Имтихан бирүче тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген дөрес аңлатмаган, **яки** имтихан бирүче, тексттан алынган кисәкнең эчтәлеген аңлатканда, 2 яки күбрәк хата ясаган, **яки** тексттан алынган кисәк эчтәлегенең аңлатмасы язма эштә юк.	0
C_1К2	**Дәлил-мисалларның булуы**	
	Укучы тексттан әлеге кисәкнең эчтәлегенә туры килә торган 2 дәлил-мисал китергән.	3
	Укучы тексттан әлеге кисәкнең эчтәлегенә туры килә торган 1 дәлил-мисал китергән.	2
	Укучы башка тексттан дәлил-мисал (-лар) китергән.	1
	Укучы әлеге кисәкнең эчтәлеген аңлата торган дәлил-мисал китермәгән, **яки** укучы биремдәге цитатаны я аның бер өлешен дәлил-мисал итеп китергән.	0
C_1К3	**Язманың мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге, язу эзлеклелеге**	
	Укучының эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм язу эзлеклелеге белән характерлана: – логик хаталар юк, язуда эзлеклелек бозылмаган; – абзацларга бүленештә хаталар юк.	2
	Укучының эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм эзлеклелек белән характерлана, **ләкин** 1 логик хатасы бар, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **1** урында хата бар.	1
	Язмада сөйләм үстерүгә омтылыш бар, **ләкин** логик хаталарның саны 1 дән артык, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **2** урында хата бар.	0
C_1К4	**Эшнең композицион бөтенлеге**	
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, текст төзүдә хаталар юк.	2
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, **ләкин** текст төзүдә 1 хатасы бар.	1
	Текст төзүдә 2 яки күбрәк хатасы бар.	0
C_1К1-C_1К4 критерийлары буенча сочинение өчен иң югары балл		**9**

Игътибар!

Әгәр сочинениедә текст күчереп кенә язылса яки анда текстның эчтәлеге генә чагылыш тапса, бәяләүнең барлык критерийлары буенча ($С_1К2$-$С_1К4$) 0 балл белән бәяләнә.

Язма эшнең грамоталылыгы һәм аның фактик төгәллеге аерым бәяләнә (6 нчы таблицаны кара).

11.2 биремнә җавап түбәндәге критерийлар буенча бәяләнә.

5 нче таблица

№	Текст эчтәлегент анализлауга бәйле темага язылган сочинениене (11.2) бәяләү критерийлары	Баллар
$С_3К1$	**Тексттан алынган кисәкнең мәгънәсен аңлау**	
	Укучы (сочинениенең теләсә кайсы өлешендә теге яки бу формада) аңлатма биргән һәм киңәйтелгән формада тасвирлаган.	2
	Укучы (сочинениенең теләсә кайсы өлешендә теге яки бу формада) аңлатма биргән, **ләкин** киңәйтелгән формада тасвирламаган.	1
	Укучының ялгыш аңлатма биргән, **яки** төшенчәгә аңлатмасы язма эштә юк.	0
$С_3К2$	**Дәлил-мисалларның булуы**	
	Укучы 2 дәлил-мисал китергән, шуларның берсе укылган тексттан, икенчесе – тормыш тәҗрибәсеннән **яки** Укучы 2 дәлил-мисал китергән, шуларның икесе дә укылган тексттан.	3
	Укучы укылган тексттан 1 дәлил-мисал китергән.	2
	Имтихан бирүче тормыш тәҗрибәсеннән дәлил-мисаллар китергән.	1
	Укучы бер генә дәлил-мисал да китермәгән.	0
$С_3К3$	**Язманың мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге, язу эзлеклелеге**	
	Укучы ның эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм язу эзлеклелеге белән характерлана: – логик хаталар юк, язуда эзлеклелек бозылмаган; – абзацларга бүленештә хаталар юк.	2

	Укучының эше мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм эзлеклелек белән характерлана, **ләкин** 1 логик хатасы бар, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **1** урында хата бар.	1
	Язмада сөйләм үстерүгә омтылыш бар, **ләкин** логик хаталарның саны 1 дән артык, **һәм/яки** абзацларга бүленештә **2** урында хата бар.	0
$С_3$К4	**Эшнең композицион бөтенлеге**	
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, текст төзүдә хаталар юк.	2
	Эш композицион яктан бөтен һәм төгәлләнгән, **ләкин** текст төзүдә 1 хатасы бар.	1
	Текст төзүдә 2 яки күбрәк хатасы бар.	0
$С_3$К1-$С_3$К4 критерийлары буенча сочинение өчен иң югары балл		**9**

Игътибар!

Әгәр сочинениедә текст күчереп кенә язылса яки анда текстның эчтәлеге генә чагылыш тапса, бәяләүнең барлык критерийлары буенча ($С_3$К2-$С_3$К4) 0 балл белән бәяләнә.

Язма эшнең грамоталылыгы һәм аның фактик төгәллеге аерым бәяләнә (6 нчы таблицаны кара).

6 нчы таблица

№	Укучы сөйләменең грамоталылыгын һәм фактик төгәллеген бәяләү критерийлары	
ГК1	**Орфографик нормаларның үтәлеше**	
	Орфографик хаталары юк **яки** хатасы 1 дән артык түгел	2
	2-3 хата җибәрелгән	1
	Хаталарының саны 4 тән артык	0
ГК2	**Пунктуацион нормаларның үтәлеше**	
	Пунктуацион хаталары юк **яки** хатасы 2 дән артык түгел	2
	3-4 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 5 тән артык	0
ГК3	**Грамматик нормаларның үтәлеше**	
	Грамматик хаталары юк **яки** 1 хатасы бар	2
	2 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 3 тән артык	0

ГК4	**Сөйләм нормаларының үтәлеше**	
	Сөйләм хаталары юк **яки** хатасы 2 дән артык түгел	2
	3–4 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 5 тән артык	0
ФК1	**Язма сөйләмнең фактик төгәллеге**	
	Материалны язмада бирүдә, шулай ук аңлауда һәм терминнар кулланылышында фактик хаталар юк	2
	Материалны язмада бирүдә яки терминнар кулланылышында 1 хата бар	1
	Материалны язмада бирүдә яки терминнар кулланылышында 2 хата бар	0
ГК1-ГК4, ФК1 критерийлары буенча сочинение өчен иң югары балл		**10**

Грамоталылылкны бәяләгәндә, **изложение һәм сочинениенең күләмен** исәпкә алырга кирәк.

6 нчы таблицада китерелгән нормативлар гомуми күләме 100 дән артык сүз булган изложение һәм сочинениеләрне тикшерү өчен кулланыла.

Әгәр **изложение һәм сочинениеләрнең** гомуми күләме 50-99 сүз булса, ГК1-ГК4 критерийлары буенча 1 баллдан артык куелмый:

ГК 1 буенча орфографик хаталар булмаса яки 1 тупас булмаган хата булганда 1 балл куела;

ГК 2 буенча пунктуацион хаталар булмаса яки 1 тупас булмаган хата булганда 1 балл куела;

ГК 3 буенча грамматик хаталар булмаганда 1 балл куела;

ГК 4 буенча сөйләм хаталары булмаганда 1 балл куела.

Әгәр **изложение һәм сочинениеләрнең** гомуми күләме 50 генә сүз булса, мондый эшләргә ГК1-ГК4 критерийлары буенча 0 балл куела.

Әгәр укучы иҗади эшнең бары тик берсен генә (я изложение, я сочинение) үтәсә, ГК1-ГК4 критерийлары буенча бәяләү шулай ук эшнең күләменнән чыгып башкарыла:

- әгәр эш 100 яки аннан артыграк сүздән торса, грамоталылык 6 нчы таблица нигезендә бәяләнә;
- эшнең күләме 50-99 сүздән торса, ГК1-ГК4 критерийлары буенча 1 баллдан артык куелмый (югары күрсәтелгәнчә);
- әгәр эшнең күләме 50 сүздән артмаса, мондый эшләргә ГК1-ГК4 критерийлары буенча 0 балл куела.
- бердәм республика тестын тулаем башкару барышында җыярга мөмкин булган максималь балл – **35.**

Тест эше өчен түбәндәге билгеләр куела:

0-12 балл – «2» ле билгесе;

13-20 балл – «3» ле билгесе;

21-29 балл – «4» ле билгесе. Искәрмә: бу очракта укучы грамоталылык өчен (ГК1–ГК4 критерийлары) 4 баллдан кимрәк балл җыймаска тиеш. Әгәр укучы ГК1–ГК4 критерийлары буенча 4 баллдан кимрәк балл җыйса, «3» ле билгесе куела.

30-35 балл – «5» ле билгесе. Искәрмә: бу очракта укучы грамоталылык өчен (ГК1–ГК4 критерийлары) 6 баллдан кимрәк балл җыймаска тиеш. Әгәр укучы ГК1–ГК4 критерийлары буенча 6 баллдан кимрәк балл җыйса, «4» ле билгесе куела.